

ΟΜΙΛΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΜΥΝΑΣ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΑΛΩΝΕΥΤΗ
ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΤΣΗ
ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΧΩΡΙ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1989

Του ανδρειωμένου ο θάνατος
θάνατος δεν λογιέται.

Και ο Κυριάκος Μάτσης δεν πέθανε. Παρέδωσε το φθαρτό σώμα και με της δόξας το στεφάνι μπήκε στο χορό των αθανάτων.

- Μακαριότατε,
- Φίλοι και συμφοιτητές του αείμνηστου Κυριάκου Μάτση που ήλθατε ειδικά από την Ελλάδα,
- Κυρίες και Κύριοι.

Ζηλωτές της μεγάλης θυσίας του συγκεντρωθήκαμε στην γενέτειρα του για να τιμήσουμε την μνήμη και να αντιλήσουμε θάρρος, διδάγματα και πίστη στη νέα δοκιμασία που περνά ο λαός μας. Η μπότα του Αττίλα, οι λόγχες των νέων κατακτητών, μας εμποδίζουν να φτάσουμε στον τόπο της θυσίας του για να κλίνουμε ευλαβικά το γόνυ μπροστά στο μεγαλείο της υπέροχης ψυχής του. Δίνουμε όμως την υπόσχεση, ότι θα πράξουμε ότι είναι δυνατό για να μπορέσουμε ξανά να πορευτούμε προς το κρυσφήγετο του για να αποθέσουμε εκεί τα δάφνινα στεφάνια της ευγνωμοσύνης και του χρέους μας.

Ο Κυριάκος Μάτσης δεν ήταν απλά ένας εθνικός αγωνιστής, ήταν ο κατ' εξοχήν ολοκληρωμένος άνθρωπος, ο επαναστάτης που για τα πιστεύω του θυσίασε κι' αυτήν ακόμη τη ζωή του. Ήταν άνθρωπος με ευρείες αντιλήψεις και ψηλούς οραματισμούς. Γεννημένος το 1926 σε τούτο το χωριό της Πιτσιλιάς αναδείχτηκε σε μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες του Κυπριακού Απελευθερωτικού

αγώνα. Τέλειωσε το Δημοτικό σχολείο του χωριού του και μετά το Γυμνάσιο μπήκε στη συνέχεια στη Γεωπονική Σχολή στη Θεσσαλονίκη. Σαν φοιτητής ανέπτυξε έντονη εθνική δράση και καταξιώθηκε στη συνείδηση των συμφοιτητών του σαν άνθρωπος, πατριώτης και επιστήμονας.

Μπήκε από τους πρώτους στις τάξεις της ΕΟΚΑ και το αγρόκτημα όπου εργαζόταν έγινε τόπος συνάντησης των αγωνιστών. Εκεί συνδέθηκε με στενή φιλία με τον Γρηγόρη Αυξεντίου. Είναι οι δύο τους, ο Λάμων και Φιντίας του κυπριακού έπους. Ο αετός του Μαχαιρά και ο αετός του Πενταδακτύλου που με τις θυσίες τους δόξασαν την Κύπρο και τον αγώνα της.

Ο Μάτσης συνελήφθηκε στο ανθρωπομάζωμα που έκαμε ο Χάρτινγκ με το οποίο γέμισε τα κρατητήρια με πολιτικούς κρατούμενους. Περιορισμένος στη ζωή του συρματομπλέγματος ξεχώριζε με τη σεμνότητα, το ήθος την ευρυμάθεια και τη φλόγα της μεγαλοσύνης που έκαμε μέσα του. Αυτός πρωτοστάτησε στη μεγάλη απόδραση στις 13 Σεπτεμβρίου του 1956. Εφτά παλλικάρια της ΕΟΚΑ, με την κάλυψη των συγκρατουμένων τους ξέφυγαν από την επιτήρηση των φρουρών, έκοψαν το συρματομπλέγμα και έφυγαν για τα αντάρτικα λημέρια. Από τους 7 που απέδρασαν εκείνη τη μέρα οι τέσσερεις είναι σήμερα νεκροί. Ας μου επιτραπεί να αναφέρω τα ονόματα τους σαν μικρό μνημόσυνο τιμής και ευγνωμοσύνης. Είναι ο Μιχαήλ Γιωργάλλας που έπεσε λίγους μήνες αργότερα δίπλα στον Αυξεντίου ψιθυρίζοντας "Μάστρε μου πεθανίσκω για την Ελλάδα". Ο Φειδίας Συμεωνίδης και ο Ευαγόρας Παπαχριστοφόρου που βρήκαν τραγικό θάνατο μέσα στο κρυσφήγετο τους, και ο Κυριάκος Μάτσης που τον πήρε

η δόξα στα φτερά της στις 19 του Νοβέρη του 1958. Ήταν ένας από τους τελευταίους νεκρούς του αγώνα. Με την θυσία του επισφράγισε την προσωπική του επιλογή και πορεία.

Από τη στιγμή της απόδρασης του το 1956 μέχρι τη μέρα του θανάτου του στάθηκε ένας ακαταπόνητος αγωνιστής, εμπυχωτής των συντρόφων του και φόβητρο για τους κατακτητές. Με το ψευδώνυμο "Μιλτιάδης" καθοδηγούσε τις ομάδες της επαρχίας Κερύνειας. Με τη στάση, τη σύνεση και τη γενναιότητά του, έγινε ένας από τους πιο δημοφιλείς αγωνιστές.

Μέσα στη δύσκολη ζωή του αντάρτη έβρισκε χρόνο να γράφει στίχους για τη δευτεριά, για την Ελλάδα και τους αγωνιστές που πέθαιναν πολεμώντας. Όταν πληροφορήθηκε από το κατοχικό ραδιόφωνο την είδηση του θανάτου των τεσσάρων του Αχυρώνα, κτύπησε το χέρι στο τραπέζι και φώναξε: " Έτσι έπρεπε. Μάχη και θυσία. Αυτά χρειάζονται" και στη συνέχεια πήρε το χαρτί και άφησε την ψυχή του να ξεχυθεί στον ύμνο:

"Και από τα αμάραντα τα λουλούδια
και από τα μαραμένα
στεφάνι πά στο μνήμα
θα πλέξω παλλικάρια"

Καμάρωνε για τις επιτυχίες του αγώνα, τιμούσε τους αγωνιστές που προσπαθούσαν να ανυψωθούν πάνω από τη συμβατικότητα και τις μικρότητες της ζωής. Πίστευε πως η δευτεριά της Κύπρου δεν ήταν απλά δικαίωμα αλλά και επιταγή και χρέος των καιρών.

Δεν μπορούσε να ήταν διαφορετικά.

Από πολύ νέος ακόμη ο Κυριάκος Μάτσης είχε συνειδητοποιήσει πλήρως, στην ολότητα της και μάλιστα με αξιοθαύμαστη πολιτική διορατικότητα την ανάγκη και τις επιμέρους πτυχές της ελευθερίας της Κύπρου. Γαλουχημένος με τις ακατάλυτες ελληνικές και χριστιανικές παραδόσεις θέτει τον εαυτό του στην υπηρεσία της πατρίδας και του λαού της. Για τον Μάτση ο ελληνισμός είναι μια δυναμική και γόνιμη πνευματική παρουσία μέσα στον κόσμο. Μια πράξη και δράση για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Πράξεις και έργα και σεβασμός προς τον άνθρωπο.

Η ευαισθησία, ο πατριωτισμός αλλά και η πολιτική ωριμότητα του Μάτση εκφράζονται αφενός σαν στοχασμός και λυρισμός στα κείμενα του, αλλά περισσότερο σαν καλοσύνη και ανθρωπιά στις πράξεις τους.

Με λόγια αληθινού ηγέτη και με σεβασμό προς τον άνθρωπο που τόσο αγάπησε γράφει στο ημερολόγιο του πριν 45 τόσα χρόνια.

" Θα ριχτώ στον αγώνα. Θα πολεμήσω τίμια και παλληκαρίσια. Θ'αγωνιστώ για το λαό. Τον βλέπω αμόρφωτο και θέλω να τον μορφώσω, τον βλέπω αδικημένο και θέλω να τον δικαιώσω".

Κορυφαίος εθνικός αγωνιστής ο Κυριάκος Μάτσης, ταυτόχρονα όμως και κοινωνικός οραματιστής. Σαν ο Κύπριος Μακρυγιάννης θέλει τους ανθρώπους της πατρίδας του, όλους τους κατοίκους της, να ζούνε ειρηνικά, "αεύτεροι, περήφανοι και δικαιωμένοι".

Γράφει, την ίδια περίπου εποχή:

"Εκείνο πούχει αξία είναι να τη ζουν (την Κυπριακή γη) αυτοί που την ποτίζουν με τον ιδρώτα τους και να περπατούν ελεύθεροι πάνω της, διαφεντευτές της, κυρίαρχοι της. Ν' αναπνέουν περήφανοι τον αέρα της που νάναι αέρας δροσιάς, ομορφιάς, λεβεντοσύνης. 'Όχι πνίχτης

Η ανθρωπιά και το ήθος του Κυριάκου Μάτση βρήκαν την κορύφωσή τους, όταν σε εποχές έντονου ιδεολογικού φανατισμού και κομματικών παθών την εποχή του εμφύλιου πολέμου στην Ελλάδα, υποστήριξε και συμπαραστάθηκε σε αριστερό συμφοιτητή του που καταδικάστηκε σε θάνατο. 'Όχι μόνο δεν άφησε το φανατισμό να παραμερίσει την ανθρωπιά του, αλλά σημειώνει στο ημερολόγιο του τον Ιούνιο του 1948:

" Έμαθα πάντα στη ζωή ν' αγαπώ και να εκτιμώ τους ιδεολόγους αγωνιστές που ξέρουν να αγωνιστούν για ένα ιδανικό·

- αδιάφορο ποιο είναι αυτό-αρκεί να το πιστεύουν".

Σίγουρα το πιο πάνω απόσπασμα του ημερολογίου του Κυριάκου Μάτση μπορεί να είναι η παράφραση του "διαφωνώ με τις απόψεις σου αλλά θα αγωνιστώ μέχρι τέλους για να μπορείς να τις υποστηρίξεις ελεύθερα". 'Ισως Η διαφορά όμως είναι ότι ο Κυριάκος Μάτσης πολέμησε μέχρι το τέλος για τις ιδέες του "κι' αντάμωσε το θάνατο με δύο χειροβομβίδες στην τζέπη".

Σαν αντάρτης, ο Κυριάκος Μάτσης, ουδέποτε λυγισε από τις αντιξοότητες και τις δυσκολίες. Αντιμετώπιζε με σύνεση και θάρρος τις δύσκολες στιγμές. 'Ετσι ξέφυγε από

πολλές παγίδες και μπλόκα των κατακτητών. Φυσικά ήταν πάντα αγέρωχος και υπόδειγμα αρετής. Το επεισόδιο της συνάντησης του με τον Χάρτινγκ είχε γίνει μύθος στα κυπριακά βουνά και έδινε το μέτρο της αρετής για όλους τους αγωνιστές. Ήταν τότε, που κρατούμενο στην Ομορφίτα δεν μπόρεσαν να τον λυγίσουν με τα φρικτά τους βασανιστήρια οι διαβόητοι αποικιακοί ανακριτές και δεν μπόρεσαν να τον κάνουν να λυγίσει και να μιλήσει. Πέντε νύκτες τον κτυπούσαν και τον βασάνιζαν. Όταν ο σιδηρούς στρατάρχης Χάρτινγκ έμαθε από πληροφορίες ότι ο Μάτσης που ήταν από τα στελέχη της ΕΟΚΑ αλλά παρέμενε ακατάβλητος και σιωπηλός, άφησε το Κυβερνείο και πήγε προσωπικά στις φυλακές. Προσπάθησε να δελεάσει τον ήρωα προσφέροντας πεντακόσιες χιλιάδες λίρες, ποσό μυθικό για την εποχή. Ο Μάτσης στο άκουσμα της προσφοράς τινάχτηκε σύγκορμος. Όρθωσε το βασανισμένο κορμί του, κοίταξε κατάματα τον στρατάρχη και με φωνή που έβγαλνε βαριά από τα σωθικά του απάντησε: "Εξοχώτατε, ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα αλλά περί αρετής".

Το φθινόπωρο του 1957 ο κίνδυνος άρχισε να γυροφέρνει τον τομεάρχη της Κερύνειας. Λυσσασμένοι οι Άγγλοι κατακτητές μετά τις επιτυχίες της ΕΟΚΑ είχαν εξαπολύσει ένα αληθινό ανθρωποκυνηγτό. Ερευνούσαν εντατικά παντού. Στα χέρια τους ένα αληθινός πακτωλός χρήματος για πληροφορίες και εξαγορά συνειδήσεων. Στο έμπα του χειμώνα ο κλοιός έσφιγγε γύρω του. Μαζί με τα παλλικάρια του κατόρθωσε να διαφύγει από την ασφυκτική περικύκλωση και να περάσει από τον Αν Γιώργη της Κερύνειας στο γραφικό Πέλλαπαϊς. Οργάνωσε δίκτυο πληροφοριών και αντίστασης στην περιοχή και από κεί ροβόλησε προς τη νότια πλευρά του Πενταδακτύλου, κατά το

Δίκωμο. Εκεί είχε ετοιμάσει από παλιά κατάλληλο κρυσφήγето. Το απόγευμα της 17ης του Νοβέρη του 1958 σαράντα στρατιώτες έφτασαν και στρατοπέδευσαν λίγο έξω από το χωριό. Ύστερα από δύο μέρες περίεργης αναμονής οι Άγγλοι μπήκαν στο σπίτι όπου βρισκόταν το κρυσφήγето του Μάτση και δύο συντρόφων του. Στην έρευνα που ακολούθησε, οι Άγγλοι στρατιώτες δεν βρήκαν τίποτε. Με κομμένη την ανάσα οι τρεις αγωνιστές, στο κρυσφήγето κάτω από το δάπεδο παρακολουθούσαν τα βήματα των στρατιωτών. Οι στρατιώτες έφυγαν άπρακτοι, μα το μεσημέρι ξαναγύρισαν για να φύγουν και να ξανάρθουν σε λίγο. Η επιμονή τους έδειχνε πως έψαχναν για κάτι συγκεκριμένο. Άρχισαν να κτυπούν με κασμάδες το δάπεδο. Σε λίγο εντόπισαν το στόμιο του κρυσφήγետου. Κάποιος φώναξε Ελληνικά: "Ε, Μάτση παραδώσου". Ακολούθησε σιωπή που την διέκοψε, ύστερα από λίγο η απάντηση: "Περιμένετε". Αφού έκαψε τα έγγραφα ζήτησε πειστικά από τους δύο συντρόφους του να βγούν έξω από το κρυσφήγето. Έφεραν αντιρρήσεις. "Η θα έμεναν μαζί του ή θα παραδίδονταν και οι τρεις. Ο Μάστρος, όπως αποκαλούσαν τον τομεάρχη τους, έμεινε ανένδοτος. Θα έβγαλιναν οι δύο. Ο ίδιος θα έμενε. Τον φίλησαν σταυρωτά με δάκρυα στα μάτια και βγήκαν. Σε λίγο ο Άγγλος αξιωματικός ξαναφώναξε: "Κυριάκο Μάτση παραδώσου, αν δεν βγείς θα σε κάψουμε ζωντανό". Βροντερή η φωνή, φτάνοντας μακριά από τις θερμοπύλες, μέσα από τον τραχύ δρόμο της ιστορίας ακούστηκε από το στόμα του Μάτση: "Αν θα βγώ, θα βγώ πυροβολώντας. Δεν θα με βγάλετε ζωντανό από δω μέσα. Ελάτε αν τολμάτε να με βγάλετε". Ήταν η κυπριακή έκδοση, η ζωντανή αναβίωση του "Μολών Λαβέ". Οι θερμοπύλες, ο Μαραθώνας, η Αλαμάνα, το Κούγκι και το Αρκάδι έστειλαν εκείνη τη στιγμή

περήφανο χαιρετισμό στο Δίκωμο. Ριπές βγήκαν από το στόμιο του κρυσφηγέτου. Οι χειροβομβίδες των κατακτητών μετέτρεψαν ύστερα από λίγες στιγμές το κρυσφήγετο σε νταμάρι.

Το νταμάρι της δευτεριάς.

Ένας νέος ήρωας ανέβαινε στο στερέωμα των ημιθέων
Η γη δεν τον χωρούσε πια
Φεγγοβόλησαν οι ουρανοί
από την ανδρεία του.

Εκείνη την ώρα ο Διγενής Ακρίτας που έχει σημαδέψει με την απαλάμη το σκλαβωμένο σήμερα βουνό μας αγκάλιασε τον ήρωα και τούδωσε την θέση του για να παλαίψει εκείνος με τον χάροντα στα μαρμαρένια αλώνια. Και βγήκε από το χαροπάλεμα ο Κυριάκος νικητής, γιατί ξανά θα το πώ, "του αντρειωμένου ο θάνατος, θάνατος δεν λογιέται".

Ο Μάτσης δεν πέθανε ζει μές τις καρδιές μας, ζει μές τις ψυχές μας και μας δείχνει το δρόμο της τιμής και της δευτεριάς.

- Μακαριότατε,
- Κυρίες και Κύριοι.

Σήμερα, που τα τείχη που χωρίζουν τους λαούς γκρεμίζονται, σήμερα που η παγκόσμια κοινή γνώμη συνειδητοποιεί πως δεν μπορούν να υπάρχουν μοιρασμένες και διαμελισμένες χώρες, δεν μπορεί την μικρή μας πατρίδα να την κρατούν μοιρασμένη. Δεν είναι δυνατόν στην Ευρώπη να πέφτουν τα τείχη του χωρισμού και σ' αυτή τη μικρή

γωνιά της γης που λάτρεψε την ειρήνη και τον έρωτα να στήνονται συρματοπλέγματα και να διαιωρίζονται οι πράσινες γραμμές του διαχωρισμού με την ιταμή πρόκληση να γίνουν σύνορα οριστικά που θα εμποδίζουν την ελεύθερη επικοινωνία και διακίνηση.

Αντλώντας δύναμη και θάρρος από τη θυσία του Μάτση θα αγωνιστούμε για να γκρεμίσουμε τα συρματοπλέγματα της ντροπής και να επιτρέψουμε την επικοινωνία ανάμεσα στις κοινότητες αυτού του νησιού που την εμποδίζουν μόνο η αδιαλλαξία μιας ξεπερασμένης σωβινιστικής ηγεσίας, που κυριαρχεί στην απέναντι πλευρά, χάρις στις κάννες των όπλων και την πλαστή πλειοψηφία των εποίκων. Από παντού όμως ακούγονται σήμερα οι φωνές πως λιγότερα μας χωρίζουν και περισσότερα μας ενώνουν. Η ντεκτασική ηγεσία αν δεν συνειδητοποιήσει το μήνυμα των καιρών θα ξεπεραστεί από τα ίδια τα γεγονότα. Ο Ντενκτάς και οι γύρω του θεωρούνται ήδη σαν οι τελευταίοι υποστηρικτές του ψυχρού πολέμου και της πολιτικής της αντιπαράθεσης.

-Φίλοι και Συμφοιτητές του Κυριάκου Μάτση που ήλθατε για το μνημόσυνο του από την Ελλάδα,

Η παρουσία σας σήμερα μαζί μας συμβολίζει τους ακατάλυτους δεσμούς που ενώνουν τους Έλληνες σ'όποιο μέρος κι' αν ζούν. Επιτρέψτε μου εκ μέρους της Κυβέρνησης αλλά και σαν Υπουργός Άμυνας να εκφράσω μέσω σας την ευγνωμοσύνη του Κυπριακού Ελληνισμού προς τον Ελληνικό λαό και ολόκληρο τον πολιτικό κόσμο της Ελλάδας για την αδελφική, αμέριστη και ολόπλευρη βοήθεια και συμπαράσταση που παρέχεται προς τη δοκιμαζόμενη Κύπρο ιδιαίτερα στον τομέα της άμυνας μας. Δίνουμε τη διαβεβαίωση πως χάρις στην Ελληνική βοήθεια και τις

θυσίες του Κυπριακού λαού η αμυντική μας δυνατότητα έχει φτάσει σε τέτοιο όριο που κανένας Αττίλας δεν μπορεί πια να θεωρεί περίπατο οποιαδήποτε επιχείρηση εναντίον των ελεύθερων περιοχών. Επιλογή και επιθυμία μας είναι και παραμένει να λύσουμε το Κυπριακό πρόβλημα με ειρηνικές διαδικασίες.

Έχουμε δώσει πλείστα δείγματα καλής θέλησης και έμπρακτα έχουμε αποδείξει ότι επιθυμούμε ειρηνική διευθέτηση. Ο Πρόεδρος Βασιλείου έχει καταστήσει σαφές σε κυβερνήσεις, διεθνή σώματα και οργανισμούς ότι στόχος μας παραμένει πάντοτε η ειρηνική επανένωση του νησιού μας.

Σε αυτή την προσπάθεια και σ' αυτό το στόχο συμπαρατάσσεται ολόκληρη η πολιτική ηγεσία της Ελλάδας και της Κύπρου. Η διαφορετική θεώρηση των χειρισμών δεν στοιχειοθετούν διαφωνία στους στόχους και τις επιδιώξεις. Συνεναιτική είναι η επιδίωξη και οι προσπάθειες για λύση. Ολόκληρος ο Κυπριακός λαός και όλα τα κόμματα συνεκτιμούν ότι χρειάζεται φρόνηση και διορατικότητα στους χειρισμούς. Η ενότητα του Κυπριακού λαού είναι και θα παραμείνει πρώτιστο μέλημά μας.

Οι διακοινοτικές συνομιλίες και πρέπει και μπορούν να οδηγήσουν σε μια δίκαιη, βιώσιμη και έντιμη διευθέτηση. Ας γίνει κατανοητό απ' όλους ότι στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων ούτε ξεπουλάμε ούτε παραχωρούμε. Στις διαπραγματεύσεις διεκδικούμε τα δίκαια και δικαιώματά μας. Διεκδικούμε την αποκατάσταση της δικαιοσύνης για την Κύπρο. Διεκδικούμε με επιμονή και συστηματικότητα την ανατροπή των τετελεσμένων της

εισβολής και κατοχής. Διεκδικούμε ανυποχώρητα μια Κύπρο ενωμένη και ειρηνική για όλους τους κατοίκους της. Μια Κύπρο ευτυχισμένη, όπως αυτήν, για την οποία που αγωνίστηκαν και έδωσαν τη ζωή τους οι ήρωες μας. Αυτό είναι το δικό μας καθήκον προς αυτούς.

Το οφείλουμε στον εθνικό αγωνιστή και κοινωνικό οραματιστή Κυριάκο Μάτση την ιερή μνήμη του οποίου τιμούμε σήμερα.
